

Pb
7143
1936
17

PROVINCIAAL BLAD VAN FRIESLAND

1936

No. 17

BESLUIT VAN DE GEDEPUTEERDE
STATEN *van 18 Maart 1936, nr. 112,*
2de afdeeling, tot bekendmaking der be-
schrijvingen en verklaringen van een aantal
wapens van Friesche zeewerende water-
schappen, veenpolders en boezemwater-
schappen, door de Kroon verleend in de
jaren 1930 tot en met 1935.

De GEDEPUTEERDE STATEN *van Friesland;*

Overwegende, dat de Kroon in de jaren 1930 tot en met 1935 wapens heeft verleend aan onderscheidene Friesche zeewerende waterschappen, veenpolders en boezemwaterschappen;

dat het gewenscht kan worden geacht, de beschrijvingen en verklaringen dier wapens, die thans verspreid liggen en niet algemeen toegankelijk zijn, samenvattend bekend te maken;

Besluiten:

De bedoelde beschrijvingen en verklaringen bekend

Pb 7143

1936

(2)

No. 17

te maken in het Provinciaal blad, gelijk geschiedt in de bijlage dezes.

Leeuwarden, 18 Maart 1936.

De GEDEPUTEERDE STATEN voornoemd,
P. A. V. VAN HARINXMA THOE SLOOTEN, *Voorzitter*.
J. C. TJESSINGA, *Griffier*.

Uitgegeven den *twintigsten* Maart 1936.

De Griffier der Staten van *Friesland*,
J. C. TJESSINGA.

49547

PROV. BIBL. FRIESLAND

0230 6554

Beschrijvingen en verklaringen van een aantal wapens van Friesche zeewerende waterschappen, veenpolders en boezemwaterschappen, door de Kroon verleend in de jaren 1930 tot en met 1935.

Algemeene opmerkingen.

a. De te behandelen wapens zijn ingedeeld in de drie groepen: wapens van zeewerende waterschappen, wapens van veenpolders en wapens van boezemwaterschappen en in iedere groep gerangschikt naar de tijdsorde der Koninklijke Besluiten, waarbij zij verleend zijn. Een alphabetisch overzicht is aan het slot dezes opgenomen.

b. Aan alle beschrijvingen moet als slotzin worden toegevoegd: Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

c. In de wapenkunde worden in den regel bij de beschrijving van het wapenschild en de daarin geplaatste figuren gebruikt de namen van twee metalen, goud en zilver, en van vier kleuren, die met oude namen worden aangeduid: keel = rood; azuur = blauw; sinopel = groen; sabel = zwart.

Als regel geldt voorts, dat op een schild van metaal (goud of zilver) de figuren van kleur zijn en op een schild van kleur de figuren van metaal.

Bij wapenbeschrijvingen dacht men zich achter het schild staande een schilddrager, die de beschrijving uitsprak. Daarom wordt naar oud gebruik heraldisch *rechts* genoemd wat *voor den schilddrager* rechts, maar voor ons, de vóór het schild staande toeschouwers, *links* is, en omgekeerd.

d. De hierachter behandelde wapens der zeewerende waterschappen vertoonen algemeene kenmerken.

Bij alle wapens is het schild geheel of gedeeltelijk van sinopel, met een doorsneden schildhoofd ter hoogte van $\frac{1}{4}$ van het schild, boven van azuur, onder van goud. De dwarsbalk van azuur, die op deze wijze ontstaat, duidt de zee aan en de dwarsbalk van goud den kostbaren zeedijk, die van ouds beschouwd is als *de gouden hoep* of hoepel, die om Friesland ligt. Ieder zeewerend waterschap is belast met de zorg voor een gedeelte van den gouden hoep en dat gedeelte wordt weergegeven door den gouden dwarsbalk. Het achter den zeedijk liggende waterschapsgebied, het beschermde land, wordt aangeduid door het veld van sinopel. In dit veld is, of zijn, bij ieder wapen aangebracht een figuur, of figuren, die het bijzondere kenmerk van het bijzondere waterschap vormen.

Na de hier gemaakte algemeene opmerking kan zich de verklaring van ieder wapen beperken tot de verklaring van het bedoelde bijzondere kenmerk.

e. Ook de hierachter behandelde wapens der veenpolders vertoonen algemeene kenmerken.

In alle wapens is opgenomen een schakeering van zilver en sabel in liggende blokjes, waardoor de afwisseling van veenplassen en veengronden wordt aangeduid. Deze schakeering strekt zich uit over de onderste schildhelft of bepaalt zich tot den schildvoet, ter hoogte van $\frac{1}{4}$ van het schild. Het boven de schakeering liggende gedeelte van het schild is, in den regel, of van goud met een figuur, of figuren, van keel, of van keel met een figuur, of figuren, van goud. Deze figuur, of figuren, vormen het bijzondere kenmerk van den bijzonderen veenpolder.

Na de hier gemaakte algemeene opmerking kan zich de verklaring van ieder wapen beperken tot de verklaring van het bedoelde bijzondere kenmerk.

A. Wapens van zeewerende waterschappen.

A 1. Het wapen van **De Zeven Grietenijen en Stad Sloten**, verleend bij K.B. van 6 April 1933, nr 101.

Beschrijving. In sinopel zeven vijfbladerige kronen van goud en één muurkroon van hetzelfde, geplaatst in een rechthoek, 3, 2, 3, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De acht kronen geven een illustratie van den naam van het waterschap. Door de zeven vijfbladerige grietenijkronen worden aangeduid de zeven voormalige grietenijen *Gaasterland*, *Doniawerstal*, *Lemsterland*, *Haskerland*, *Ængwirden*, *Schoterland* en *Opsterland*, door de muurkroon de stad *Sloten*. De genoemde zeven grietenijen en de stad *Sloten* maakten, in hoofdzaak, met haar geheele gebied of met een gedeelte daarvan, het omslagplichtige gebied van het waterschap uit.

A 2. Het wapen van **De Contributie Zeedijken van Oostdongeradeel**, verleend bij K. B. van 17 Juli 1934, nr 54.

Beschrijving. In sinopel een golvende linkerschuinbalk van zilver en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De linkerschuinbalk is ontleend aan het wapen der gemeente *Oostdongeradeel*. Terwijl echter deze balk in het gemeentewapen *recht* is, is voor het waterschapswapen de *gegolfde* vorm genomen, omdat gemeend wordt, dat deze historisch juist is. Oude afbeeldingen van de wapens der gemeenten *Oost- en Westdongeradeel* vertoonen voor beide wapens een gegolfd balk. Ook is deze vorm geografisch meer aannemelijk, omdat in beide wapens door den balk de *Paesens* voorgesteld wordt, een natuurlijke kleine stroom, die de grens tusschen de beide gemeenten vormt.

A 3. Het wapen van **De Contributie Zeedijken van Westdongeradeel**, verleend bij K. B. van 17 Juli 1934, nr 54.

Beschrijving. In sinopel een golvende schuinbalk van zilver en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De golvende schuinbalk is ontleend aan het wapen der gemeente *Westdongeradeel*.

A 4. Het wapen van **De Zeedijken van Ferwerderadeel**, verleend bij K. B. van 17 Juli 1934, nr 54.

Beschrijving. In sinopel zeven zespuntige sterren van goud, geplaatst 1, 2, 1, 2 en 1, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De zeven sterren zijn ontleend aan het wapen der gemeente *Ferwerderadeel*.

A 5. Het wapen van **De Grieën op Ameland**, verleend bij K. B. van 17 Juli 1934, nr 54.

Beschrijving. Geschakeerd van zilver en sinopel in vier rijen, elke rij van vijf vakken, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De bedoeling is, door de schakeering aan te duiden, dat de vroegere versnippering der gronden, die in het waterschap liggen, thans opgeheven is door verdeeling en ruilverkaveling. De laatstgenoemde is toegepast in 1916 vrijwillig, wat de *Ballumer Mieden* betreft, en in 1925 als eerste volgens de Ruilverkavelingswet, wat betreft de *Hollumer Mieden*.

A 6. Het wapen van **Nes-Buren op Ameland**, verleend bij K. B. van 17 Juli 1934, nr 54.

Beschrijving. In sinopel twee klokken van zilver naast elkander, de (heraldisch) rechter groter dan de (heraldisch) linker, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De klokken geven een illustratie van den naam van het waterschap. De (heraldisch) rechter klok duidt aan het grotere dorp *Nes*, de (heraldisch) linker klok het kleinere dorp *Buren*.

A 7. Het wapen van **Het Oud Bildt**, verleend bij K. B. van 28 Augustus 1934, nr 42.

Beschrijving. In sinopel drie zeehorens van zilver, onder elkander, de openingen naar (heraldisch) rechts, uit elk waarvan komen drie korenaren van goud. Een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De drie zeehorens met korenaren zijn ontleend aan het wapen der gemeente *Het Bildt*. In

het gemeentewapen zijn echter de zeehorens „aschgrauw” en de aren van „natuurlijke kleur” en zijn de openingen volgens de gangbare afbeelding - de officieele wapenbeschrijving zwijgt over dit punt - naar (heraldisch) links gekeerd. In het waterschapswapen werden deze openingen naar (heraldisch) rechts gewend. Daardoor werd aan de korenaren de (heraldisch) rechterplaats, dat is in de wapenkunde de *eereplaats*, toegekend.

A 8. Het wapen van **Het Nieuw Bildt**, verleend bij K. B. van 28 Augustus 1934, nr 41.

Beschrijving. In sinopel twee zeehorens van zilver, onder elkander, de openingen naar (heraldisch) rechts, uit elk waarvan komen drie korenaren van goud. Een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. Zie hierboven de verklaring van het wapen van *Het Oud Bildt*, onder A7. Daar *Het Nieuw Bildt* later bedijkt en dus jonger is dan *Het Oud Bildt*, is het aantal zeehorens hier op twee gesteld.

A 9. Het wapen van **De Bildtpollen**, verleend bij K. B. van 28 Augustus 1934, nr 43.

Beschrijving. In sinopel een zeehoren van zilver, de opening naar (heraldisch) rechts, waaruit komen drie korenaren van goud. Een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. Zie hierboven de verklaring van de wapens van *Het Oud Bildt* en *Het Nieuw Bildt*, onder A7 en A8. Daar *De Bildtpollen* het laatst bedijkt en dus het jongste der drie waterschappen is, is hier slechts één zeehoren in het wapen opgenomen.

A 10. Het wapen van **Der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijs**, verleend bij K. B. van 6 September 1934, nr 24.

Beschrijving. In sinopel een klok van goud en vijf schildjes van zilver, twee ter weerszijden van de klok en daaronder drie naast elkander, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De klok van goud is ontleend aan het gemeentewapen van *Franeker*, de hoofdplaats van het waterschap. Door de vijf schildjes van zilver worden aangeduid de vijf plattelandsgemeenten, die mede geheel of gedeeltelijk binnen het waterschapsgebied liggen, te weten: *Franekeradeel*, *Menaldumadeel*, *Baarderadeel*, *Hennaarderadeel* en *Barradeel*.

A 11. Het wapen van **Der Vijfdeelen Zeedijken Buitendijs**, verleend bij K. B. van 6 September 1934, nr 25.

Beschrijving. In sinopel een lelie van goud en drie schildjes van zilver, twee ter weerszijden van de lelie en één daaronder, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De lelie van goud is ontleend aan het gemeentewapen van *Harlingen*, de hoofdplaats van het waterschap. Door de drie schildjes van zilver worden aangeduid de drie plattelandsgemeenten, die mede geheel of gedeeltelijk binnen het waterschapsgebied liggen, te weten: *Barradeel*, *Franekeradeel* en *Wonseradeel*.

A 12. Het wapen van **De Engwierumpolder**, verleend bij K. B. van 24 October 1934, nr 56.

Beschrijving. In sinopel een bijenkorf van goud en

ter weerszijden van het bovineinde van den korf een bij van hetzelfde, vliegende naar den korf. Een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. Bij het waterschapsbestuur was in gebruik een lakstempel, waarop een bijenkorf en een bij waren afgebeeld. Dit gebruik werd in het wapen officieel vastgelegd.

A 13. Het wapen van **De Westerpolder-Zeedijken onder Holwerd**, verleend bij K.B. van 24 October 1934, nr 56.

Beschrijving. In zilver een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud, en drie omgekeerde punten, uitgaande van de onderzijde van het schildhoofd en den beneden schildrand rakende, de eerste van sinopel en beladen met een gouden kroon van drie bladeren en twee parelpunten, mede van goud, de tweede en de derde van sabel.

Verklaring. Noordelijk van het waterschap *De Contributie Zeedijken van Westdongeradeel* liggen naast elkander drie kleine waterschappen, van het Westen beginnende: *De Westerpolder-Zeedijken onder Holwerd*, *De Oosterpolder-Zeedijken onder Holwerd* en *De Ternaarderpolder*. In elk der wapens van deze drie zijn de gebieden weergegeven door drie omgekeerde punten en wel is bij het eerstgenoemde waterschap, als het meest westelijk gelegen, de (heraldisch) rechter punt, bij het in de tweede plaats genoemde en in het midden gelegen waterschap de middelste punt en bij het in de derde plaats genoemde waterschap, als het meest oostelijk gelegen, de (heraldisch) linker punt van sinopel en beladen met een gouden kroon, terwijl in ieder wapen de beide niet genoemde punten van sabel zijn.

A 14. Het wapen van **De Oosterpolder-Zeedijken onder Holwerd**, verleend bij K. B. van 24 October 1934, nr 56.

Beschrijving. In zilver een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud, en drie omgekeerde punten, uitgaande van de onderzijde van het schildhoofd en den beneden schildrand rakende, de buitensten van sabel, de middelste van sinopel en beladen met een gouden kroon van drie bladeren en twee parelpunten, mede van goud.

Verklaring. Zie hierboven de verklaring van het wapen van *De Westerpolder-Zeedijken onder Holwerd*, onder A 13.

A 15. Het wapen van **De Ternaarderpolder**, verleend bij K. B. van 24 October 1934, nr 56.

Beschrijving. In zilver een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud, en drie omgekeerde punten, uitgaande van de onderzijde van het schildhoofd en den beneden schildrand rakende, de eerste en tweede van sabel, de derde van sinopel en beladen met een gouden kroon van drie bladeren en twee parelpunten, mede van goud.

Verklaring. Zie hierboven de verklaring van het wapen van *De Westerpolder-Zeedijken onder Holwerd*, onder A 13.

A 16. Het wapen van **De Zeedijken Contributie Kol-lumerland en Nieuwkruisland**, verleend bij K. B. van 13 November 1934, nr 49.

Beschrijving. In sinopel een zespuntige ster van keel, omboord van zilver, en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. De ster van keel is ontleend aan het wapen der gemeente *Kollumerland en Nieuwkruisland*. Daar het waterschapswapen alle metalen en kleuren van het gemeentewapen vertoont, behalve zilver, is de ster voorzien van een boordsel van dat metaal, waardoor haar plaatsing in het veld van sinopel mogelijk wordt. Immers is in de wapenkunde de plaatsing van kleur op kleur niet toelaatbaar.

A 17. Het wapen van **De Anjumer en Lioessenser Polder**, verleend bij K. B. van 13 November 1934, nr 50.

Beschrijving. In sinopel een korenschoof van goud en ter weerszijden van de schoof een klaverblad van zilver; een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Verklaring. In het waterschap vindt men zoowel bouwland als grasland. Het eerste wordt aangeduid door de korenschoof, het laatste door de klaverbladeren.

B. Wapens van veenpolders.

B 1. Het wapen van **Het Vierde en Vijfde Veen-district**, verleend bij K. B. van 10 April 1935, nr 30.

Beschrijving. In zilver drie geplante boomen van sinopel naast elkander, vergezeld van vier liggende blokjes van sabel, geplaatst ter weerszijden van elken boomstam; een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. In het veenpolderwapen is opgenomen het wapen der voormalige gemeente *Engwirden*, welker gebied het grootste gedeelte van den veenpolder uitmaakte en waarnaar deze veenpolder veelal genoemd werd.

B 2. Het wapen van **De Veenpolder onder Ter Idzardt en Oldeholtwolde**, verleend bij K. B. van 10 April 1935, nr 30.

Beschrijving. In goud een koek (schijf) van keel, beladen met een vijfpuntige ster van zilver; een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De veenpolder ligt in de gemeente *Weststellingwerf*. De koek of schijf is aan het wapen dier gemeente ontleend.

B 3. Het wapen van **De Groote Veenpolder in Weststellingwerf**, verleend bij K. B. van 9 Mei 1935, nr 50.

Beschrijving. In goud een gaande griffioen van keel, de staart tusschen de achterpooten doorgeslagen; en een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De griffioen is aan het wapen der gemeente *Weststellingwerf* ontleend. Echter is hij hier rechtuit-ziende voorgesteld, omdat dit historisch juister wordt geacht.

B 4. Het wapen van **Delfstrahuizen**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving. In keel twee schuingekruiste veenderij-schoppen van goud, de bladen naar beneden gewend, en een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De veenderij-schoppen wijzen op de verveningswerkzaamheden, die in den polder verricht worden. Deze schoppen hebben lange stelen en platte bladen, die van onderen met metalen platen beslagen zijn.

B 5. Het wapen van **De Veenpolder van Echten**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving. In keel een rijksappel van goud en een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De veenpolder ligt in de gemeente *Lemsterland*. De rijksappel is aan het wapen dier gemeente ontleend.

B 6. Het wapen van **De Haskerveenpolder**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving.

Doorsneden:

1. in goud een springende haas van keel op een grasgrond;

2. geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in acht rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De veenpolder ligt voor verreweg het grootste gedeelte in de gemeente *Haskerland*. De springende haas en de grasgrond zijn aan het wapen dier gemeente ontleend.

B 7. Het wapen van **De Deelen**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving. In keel twee versmalde dwarsbalken van zilver en een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De twee dwarsbalken geven een illustratie van den naam van den veenpolder. Zij duiden aan de beide *Deelen*, *het Oud-Deel* en *het Nieuw-Deel*, twee in het poldergebied liggende gegraven watergangen.

B 8. Het wapen van **De Groote Sint Johannesga'ster Veenpolder**, verleend bij K. B. van 25 Mei 1935, nr 48.

Beschrijving. In keel een bovenkruier-watermolen van goud en een schildvoet geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in vier rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De afbeelding van een watermolen als bedoeld kwam vanouds voor op de stukken, van het polderbestuur uitgaande, en werd in het wapen officieel als kenmerk vastgelegd.

B 9. Het wapen van **De Groote Veenpolder in Opsterland en Smallingerland**, verleend bij K. B. van 24 Juli 1935, nr 63.

Beschrijving.

Doorsneden :

1. in goud op een grasgrond een springend hert van keel, achtervolgd door een hond van hetzelfde, uitkomende uit den schildrand;
2. geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in acht rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De dierfiguren en de grasgrond zijn ontleend aan de wapens der beide in den naam van den veenpolder genoemde gemeenten en wel het hert aan het wapen van *Smallingerland* en de uitkomende hond aan het wapen van *Opsterland*.

B 10. Het wapen van **Het Zesde en Zevende Veen-district**, verleend bij K. B. van 31 October 1935, nr 63.

Beschrijving.

Doorsneden:

1. in keel twee schildjes van goud naast elkander;
2. geschakeerd van liggende blokjes van zilver en sabel in acht rijen, elke rij van zeven blokjes.

Verklaring. De veenpolder ligt in de gemeenten *Heerenveen* en *Opsterland*. Deze twee gemeenten worden aangeduid door de twee schildjes van goud.

C. Wapens van boezemwaterschappen.

C 1. Het wapen van **Het Buitenveld**, verleend bij K. B. van 26 September 1930, nr 60.

Beschrijving.

Gedeeld:

1. in sabel vier golvende dwarsbalken van zilver;
2. in sinopel een stralende effen zon van goud.

Verklaring. De (heraldisch) rechterhelft van het wapen bedoelt, een beeld te geven van den toestand van het gebied vóórdát het waterschap was opgericht en begonnen was, het land in cultuur te brengen. Weergegeven is een ongeordend, door elkaar liggend geheel van golvend water en ongecultiveerd land. De (heraldisch) linkerhelft brengt in beeld den toestand nadat het waterschap was opgericht en de cultuurarbeid was aangevangen. Afgebeeld is hier het vruchtbare, groene Buitenveld, gekoesterd door een stralende zon.

C 2. Het wapen van **De Sneeker Oudvaart**, verleend bij K. B. van 10 Maart 1933, nr 61.

Beschrijving. Een paal van zilver, (heraldisch) ter rechterzijde in sabel drie kronen van goud boven elkander, (heraldisch) ter linkerzijde in sinopel twee

schuingekruiste, toegewende sleutels met de baarden naar boven, van boven vergezeld van twee elkander rakende tegengestelde wassenaars, beneden van een lelie, alles van goud.

Verklaring. De paal van zilver verbeeldt de gegraven *Oudvaart*. De figuren ter weerszijden zijn ontleend aan de wapens der vier gemeenten, in welke het waterschap ligt, n.l. de drie gouden kronen in sabel aan het wapen van *Sneek*; de gouden wassenaars aan dat van *Idaarderadeel*; de gouden sleutels aan dat van *Rauwerderhem*; en de lelie aan dat van *Wijmbritseradeel*. De figuren (heraldisch) links van de paal staan in sinopel, om aan te duiden, dat de gemeenten, aan welker wapens zij ontleend werden, plattelandsgemeenten zijn. De gouden wassenaars van *Idaardera-deel* zijn bovenaan geplaatst, omdat deze gemeente van de drie landelijke gemeenten de meest noordelijk gelegene is.

C 3. Het wapen van **De Oosterwierumer Oudvaart**, verleend bij K. B. van 10 April 1935, nr 30.

Beschrijving. In azuur een linkerschuinbalk van zilver, vergezeld van twee zespuntige sterren van goud, één boven en één onder den balk.

Verklaring. Het waterschap ligt in de gemeenten *Baarderadeel* en *Hennaarderadeel*, echter voor verreweg het grootste gedeelte in de eerstgenoemde gemeente. Daarom zijn aan het wapen dier gemeente ontleend het azuur van het schild en de twee zespuntige sterren van goud. De gegraven *Oudvaart* is aangeduid door den linkerschuinbalk van zilver. Deze komt ook voor in het wapen der gemeente *Hennaarderadeel*.

C 4. Het wapen van **De Linde**, verleend bij K. B. van 10 April 1935, nr 30.

Beschrijving. In sinopel een zich in zes bochten kronkelende slang van zilver, paalsgewijze geplaatst, die achter den kop en op zes plaatsen van het lichaam doorboord is door een naar beneden gerichte speer van goud.

Verklaring. *De Linde*, een zich eertijds in vele bochten kronkelende stroom, is voorgesteld door de zich kronkelende slang van zilver. De kanalisatie van *de Linde* is gepaard gegaan met afsnijding der bochten. Het nieuwe, gekanaliseerde stroombed is in verband daarmee weergegeven door de speer van goud. Zooals de speer de slang onschadelijk heeft gemaakt, zoo heeft de kanalisatie een einde gemaakt aan de schadelijke overstromingen, door den vroegeren stroomloop veroorzaakt. Het veld van sinopel bedoelt aan te duiden de groene landen, door welke *de Linde* stroomt.

C 5. Het wapen van **Tietjerk**, verleend bij K. B. van 9 Mei 1935, nr 50.

Beschrijving. In goud, omboord van azuur, een jachthoorn van sabel, beslagen van hetzelfde en gesnoerd van keel.

Verklaring. Het waterschap ligt in de gemeente *Tietjerksteradeel*. De jachthoorn van sabel is genomen uit het vierde kwartier van het wapen dier gemeente, terwijl de kleur keel voor het snoer gelijk is aan die van het veld van het genoemde kwartier. Het gebied van het waterschap is weergegeven door het veld van goud en wordt gekenmerkt als waterschapsgebied door het boordsel van azuur.

C 6. Het wapen van **De Ontginning**, verleend bij K. B. van 9 Mei 1935, nr 50.

Beschrijving. In goud, gekapt met sabel, drie klaverbladeren van sinopel, geplaatst 1 en 2.

Verklaring. Het wapen illustreert den naam van het waterschap. De voortschrijdende ontginning is voorgesteld door een wig van goud, die binnendringt in het niet-ontgonnen, door de kleur sabel aangeduide, gebied en die de vruchtbaarheid, weergegeven door de drie klaverbladeren van sinopel, met zich medebrengt.

C 7. Het wapen van **IJmedam**, verleend bij K. B. van 9 Mei 1935, nr 50.

Beschrijving. In keel een Sint Andrieskruis van zilver.

Verklaring. Op de kaart van het waterschap is het meest opvallende geografische element de schuine kruising van de waterwegen *De Koudumer Vaart* eenerzijds en *De Nieuwe Groote Gersloot—De Indijk* anderzijds. Deze waterwegen zijn in het wapen door het schuine Sint Andrieskruis van zilver voorgesteld.

C 8. Het wapen van **De Riedpolder**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving. In azuur een golvende dwarsbalk van zilver, vergezeld boven van drie rozen van goud, naast elkander, en beneden van een gouden korenschoof, gebonden van hetzelfde.

Verklaring. Het waterschap ligt in de gemeenten *Barradeel* en *Franekeradeel*. Het azuur van het schild is ontleend aan de wapens dier gemeenten. Het stroompje *de Ried*, van oorsprong een natuurlijke waterloop, is voorgesteld door den golvenden dwars-

balk van zilver. De drie rozen zijn genomen uit het wapen van *Franekeradeel*, de korenschoof uit het wapen van *Barradeel*.

C 9. Het wapen van **Scharnegoutum c. a.**, verleend bij K. B. van 13 Mei 1935, nr 76.

Beschrijving. Schuingevierendeeld: boven in azuur een zespuntige ster van goud; (heraldisch) rechts in goud een roos van keel; (heraldisch) links in goud een lelie van azuur; beneden in sabel een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen, mede van goud.

Verklaring. Het waterschap ligt in de gemeenten *Baarderadeel*, *Hennaarderadeel*, *Sneek* en *Wijmbritseradeel*. In verband daarmee zijn de figuren, metalen en kleuren van het waterschapswapen ontleend aan de wapens dier gemeenten. De ster van goud in azuur is genomen uit het wapen van *Baarderadeel*; de roos van keel uit het wapen van *Hennaarderadeel*; de lelie van azuur in goud, met wisseling van metaal en kleur, uit het wapen van *Wijmbritseradeel*; en de gouden kroon in sabel uit het wapen van *Sneek*. De gouden ster van *Baarderadeel* is bovenaan geplaatst, omdat deze gemeente de meest noordelijk gelegen is.

C 10. Het wapen van **Oldelamer**, verleend bij K. B. van 24 Juli 1935, nr 63.

Beschrijving. In goud de bovenhelft van een rad van keel, daaronder drie liggende blokjes van sabel naast elkander en onder deze drie versmalde dwarsbalken van azuur.

Verklaring. In het gebied van het waterschap is vroeger veen gegraven. De bodem was zoo moerasachtig, dat een weg langs het riviertje *de Tjonger*

voor het vervoer van de turf per as ongeschikt bleek. Men moest overgaan tot transport te water en daarvoor werden talrijke dwarsvaarten gegraven, die evenwijdig, ongeveer Oost-West, loopen en een sprekend kenmerk vormen in het geografische beeld van het waterschap.

Een en ander is in het wapen voorgesteld. Het te vervoeren product was de turf, weergegeven door de drie liggende blokjes van sabel. Het vervoer per as mislukte; de bovenhelft van het rad is zichtbaar, de onderhelft is in den drassigen bodem weggezakt. Voor het vervoer te water werden de evenwijdige dwarsvaarten gegraven, die door de versmalde dwarsbalken van azuur worden aangeduid.

C 11. Het wapen van **Ludinga**, verleend bij K. B. van 24 Juli 1935, nr 63.

Beschrijving. Schuin gevierendeeld:

boven in keel een klaverblad van goud; rechts en links in goud een klaverblad van keel; beneden in keel een anker van goud;

Een versmald schildhoofd van zilver.

Verklaring. Het waterschap ligt in de vier gemeenten *Barradeel*, *Franekeradeel*, *Wonseradeel* en *Harlingen*. De eerste drie gemeenten, die plattelandsgemeenten zijn, worden in het wapen aangeduid door drie klaverbladeren. *Harlingen*, de havenstad van *Friesland*, wordt aangeduid door een anker.

De noordgrens van het waterschap wordt gevormd door de *Leeuwarder—Harlinger Trekvaart*. In verband daarmee is het wapen voorzien van een versmald schildhoofd van zilver.

C 12. Het wapen van **De Polder van Oost- en Westdongeradeel**, verleend bij K. B. van 26 Juli 1935, nr 75.

Beschrijving. Golvend doorsneden:

Boven gedeeld:

I. in azuur een zilveren linkerschuinbalk;

II. in azuur een golvende zilveren schuinbalk.

Beneden:

golvend gedwarsbalkt van zilver en azuur van zes stukken.

Verklaring. De polder behoort *administratief* tot de *zeewerende* waterschappen. Niettemin is voor hem geen wapen vastgesteld, dat de algemeene kenmerken van de wapens der zeewerende waterschappen vertoont, omdat hij geen gedeelte van den zeewerenden *dijk* in onderhoud heeft. Bij de vaststelling is het volgende overwogen.

Een voornaam doel van het waterschap is de ontwatering van het een zelfstandigen boezem vormende gebied der gemeenten *Oostdongeradeel* en *Westdongeradeel*. Deze ontwatering wordt verkregen door middel van het gemaal te *Ezumazijl*, dat het water op de *Waddenzee* brengt. In de bovenhelft van het schild zijn naast elkander afgebeeld de wapens der gemeenten *Oostdongeradeel* en *Westdongeradeel*. Door de schuinbalken vloeit het water naar één verzamelpunt, waar het door het gemaal op de *Waddenzee*, die in de benedenhelft van het schild aangeduid is, wordt uitgeslagen.

C 13. Het wapen van **Heeg**, verleend bij K. B. van 5 October 1935, nr 22.

Beschrijving. In keel vier leliën van zilver, geplaatst één, twee en één.

Verklaring. Het waterschap ligt geheel in de gemeente *Wijmbritseradeel*. Daarom is het waterschapswapen aangepast aan het gemeentewapen, met deze verschillen, dat als kleur van het veld genomen is keel, dat het aantal der lelies gesteld is op vier en dat als metaal van de lelies genomen is zilver.

C 14. Het wapen van **Hommerts—Sneek**, verleend bij K. B. van 5 October 1935, nr 22.

Beschrijving. Gevierendeeld:

- 1: in goud een lelie van azuur;
- 2: in sabel een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen, mede van goud;
- 3: in azuur een anker van goud;
- 4: in goud een omgekeerde wereldbol van azuur.

Verklaring. Het waterschap ligt in de gemeenten *Doniawerstal*, *Sneek*, *Wijmbritseradeel* en *IJlst*. In verband daarmee zijn de figuren, metalen en kleuren van het waterschapswapen zooveel mogelijk ontleend aan de wapens dier gemeenten. De lelie van azuur in goud is, met wisseling van metaal en kleur, genomen uit het wapen van *Wijmbritseradeel*; de kroon van goud in sabel uit het wapen van *Sneek*; het anker van goud in azuur, dat als onderdeel het schip als geheel vervangt, vertegenwoordigt het wapen van *IJlst*; de omgekeerde wereldbol van azuur in goud is genomen uit het wapen van *Doniawerstal*.

C 15. Het wapen van **De Zuiderpolder bij Franeker**, verleend bij K. B. van 5 October 1935, nr 22.

Beschrijving.

Doorsneden:

- 1: in azuur een klok van goud;

ALPHABETISCH OVERZICHT.

Anjumer en Lioessenser Polder, De	A 17.	Opsterland en Smalinger- land, De Groote Veen- polder in	B 9.
Bildtpollen, De	A 9.	Oud Bildt, Het	A 7.
Buitenveld, Het	C 1.	Riedpolder, De	C 8.
Deelen, De	B 7.	Scharnegoutum c. a.	C 9.
Delfstrahuizen	B 4.	Schoterlandsche Compag- nonsvaart, De	C 16.
Echten, De Veenpolder van	B 5.	Sint Johannesga'ster Veen- polder, De Groote	B 8.
Engwierumpolder, De	A 12.	Sneeker Oudvaart, De	C 2.
Ferwerderadeel, De Zee- dijken van	A 4.	Ter Idzardt en Oldeholt- wolde, De Veenpolder onder	B 2.
Grieën op Ameland, De	A 5.	Ternaarderpolder, De	A 15.
Haskerveenpolder, De	B 6.	Tietjerk	C 5.
Heeg	C 13.	Vierde en Vijfde Veendis- trict, Het	B 1.
Hommerts—Sneek	C 14.	Vijfdeelen Zeedijken Bin- nendijks, Der	A 10.
Kollumerland en Nieuw- kruisland, De Zeedijken Contributie	A 16.	Vijfdeelen Zeedijken Bui- tendijks, Der	A 11.
Linde, De	C 4.	Westdongeradeel, De Con- tributie Zeedijken van	A 3.
Ludinga	C 11.	Westerpolder-Zeedijken onder Holwerd, De	A 13.
Luts, De	C 17.	Weststellingwerf, De Groote Veenpolder in	B 3.
Nes—Buren op Ameland	A 6.	IJmedam	C 7.
Nieuw Bildt, Het	A 8.	Zesde en Zevende Veen- district, Het	B 10.
Oldelamer	C 10.	Zeven Grietenijen en Stad Sloten, De	A 1.
Ontginning, De	C 6.	Zuiderpolder bij Franeker, De	C 15.
Oostdongeradeel, De Con- tributie Zeedijken van	A 2.		
Oost- en Westdongeradeel, De Polder van	C 12.		
Oosterpolder-Zeedijken on- der Holwerd, De	A 14.		
Oosterwierumer Oudvaart, De	C 3.		

